

28. 4. 2006

ID: 39909

Nemajetková újma

Za nemajetkovou újmu, způsobenou osobnosti fyzické osoby provozem motorového vozidla, odpovídá provozovatel motorového vozidla.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 814/2003, ze dne 29.4.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyň A) MUDr. K. P., B) nezletilé K. P., C) nezletilé B. P., všech zastoupených advokátem proti žalovaným 1) T. m. d., s.r.o., t.č. v konkursu, zastoupené advokátem, 2) V.-T., s.r.o., zastoupené advokátkou, 3) M. H. a 4) Č. p., a.s., o ochranu osobnosti, vedené u Městského soudu Praze pod sp.zn. 37 C 78/99, o dovolání žalobkyň proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 5. listopadu 2002, č.j. 1 Co 171/2002-129, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 5. listopadu 2002, č.j. 1 Co 171/2002-129, se ve výroku I., kterým byl změněn rozsudek soudu prvního stupně a ve výroku III. a IV. o povinnosti zaplatit soudní poplatek a o náhradě nákladů řízení zrušuje a věc se v tomto rozsahu vrací odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 6. října 2000, č.j. 37 C 78/99-63, zavázal společně a nerozdílně prvního a druhého žalovaného k zaplacení nemajetkové újmy v penězích ve výši 3,000.000,-Kč ve vztahu k žalobkyni A), ve výši 3,000.000,-Kč ve vztahu k žalobkyni B) a ve výši 3,000.000,- Kč ve vztahu k žalobkyni C) výrok I. a III.. V ostatním návrh žalobkyň zamítl (výrok II., IV. - XII.). Rozhodl současně o nákladech řízení a o povinnosti zaplatit soudní poplatek (výrok XIII - XV).

Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 11. prosince 2001, č.j. 1 Co 119/2001-95, k odvolání žalobkyň a obou žalovaných rozsudek soudu prvního stupně nejprve potvrdil v zamítavých výrocih V. a VI. ve vztahu k prvnímu a druhému žalovanému. V napadených vyhovujících výrocih I. a III. ve vztahu k prvnímu a druhému žalovanému (výrok II.) změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že zamítl žalobu, aby první a druhý žalovaný zaplatili každé ze žalobkyň každý po částce 1,500.000,-Kč.

Ve vztahu k třetímu žalovanému rozsudek soudu prvního stupně ve výroku IX. potvrdil, jinak jej včetně výroku o nákladech řízení zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Ve výroku XIII. o soudním poplatku rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že povinnost zaplatit soudní poplatek se prvnímu a druhému žalovanému neukládá. Současně rozhodl o nákladech řízení.

K dovolání žalobkyň do výroku II. odvolacího soudu Nejvyšší soud ČR zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11.12.2001, č.j. 1 Co 119/2001-95, s výjimkou výroku označeného I. a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení o odvoláních proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 16. října 2000, č.j. 37 C 78/99-63.

Vrchní soud v Praze částečným rozsudkem ze dne 5. listopadu 2002, č.j. 1 Co 171/2002-129, rozsudek soudu prvního stupně ze dne 16. října 2000, č.j. 37 C 78/99-63, ve vztahu k druhému žalovanému v napadených vyhovujících výrocih ve věci samé změnil tak, že zamítl žalobu, aby druhý žalovaný zaplatil první žalobkyni, druhé žalobkyni a třetí žalobkyni vždy částku 1,500.000 Kč (výrok I.). Dále ve vztahu k třetímu žalovanému rozsudek soudu prvního stupně v napadeném výroku týkajícím se nároku podle § 15 občanského zákoníku (dále jen "o.z.") potvrdil (výrok II.). Konečně rozhodl o povinnosti zaplatit soudní poplatek (výrok III.) a o náhradě nákladů řízení ve vztahu k druhému žalovanému (výrok IV.).

Pokud odvolací soud napadeným výrokiem změnil rozsudek soudu prvního stupně ve vztahu k druhému žalovanému, odůvodnil tuto skutečnost tím, že nesdílí právní názor soudu prvního stupně, pokud dovodil odpovědnost podle § 13 odst. 2 občanského zákona (dále jen "o.z.") v případě druhého žalovaného s odkazem na to, že byl provozovatelem dopravního prostředku ve smyslu § 427 o.z. Odvolací soud má zato, že není možno dovodit odpovědnost druhého žalovaného podle ustanovení § 13 o.z., ani jeho solidární odpovědnost. Analogické užití § 427 o.z. (objektivní

odpovědnost provozovatele bez ohledu na zavinění), jak je tomu u ustanovení § 420 odst. 2 o.z., nepřichází (v daném případě) v úvahu, protože subjektem odpovědným za neoprávněný zásah do osobnostních práv fyzické osoby podle § 13 o.z. může být výlučně původce zásahu. Protože druhý žalovaný byl vlastníkem vozidla řízeného v době dopravní nehody třetím žalovaným, nebyl původcem zásahu. Podle odvolacího soudu tak v dané věci není druhý žalovaný pasivně legitimován a nemůže tak být odpovědný podle § 13 o.z., a to ani solidárně s jiným odpovědným subjektem.

Rozsudek odvolacího soudu nabyl právní moci dne 23. prosince 2002, přičemž zástupci žalobkyň byl doručen dne 13. prosince téhož roku.

Proti uvedenému prvnímu výroku rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 5. listopadu 2002 podaly žalobkyně dne 13. února 2003 včasné dovolání, když se tak řídily poučením o možnosti dovolání obsaženým v napadeném rozsudku. Dovolatelky mají zato, že ve věci je dán dovolací důvod ve smyslu ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) občanského soudního řádu (dále jen "o.s.ř.") ve znění do účinnosti novely provedené zákonem č. 30/2000 Sb. Dovolatelky se tak ztotožňují se závěrem soudu prvního stupně, že je v této věci namíste analogické uplatnění občanského zákoníku o náhradě škody. Vyslovují názor, že vedle ustanovení § 420 odst. 2 o.z. je nutno ze stejných důvodů analogicky užít i ustanovení § 427 a § 438 o.z. Jeví se jim jako nelogické připustit v případech ochrany osobnosti možnost analogického použití ustanovení § 420 odst. 2 o.z. a vyloučit tuto možnost pro ustanovení § 427 o.z. Závěr odvolacího soudu, že subjektem odpovědným za neoprávněný zásah do osobnostních práv může být pouze původce zásahu, kterým vlastník a provozovatel motorového vozidla není, je nepodložený. Dovolatelky proto žádají o zrušení napadeného rozsudku a o vrácení věci odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Vyjádření k uvedenému dovolání podáno nebylo.

Dovolací soud uvážil, že dovolání žalobkyň bylo podáno oprávněnými osobami, řádně zastoupenými advokátem podle ustanovení § 241 odst. 1 o.s.ř. a stalo se tak ve lhůtě stanovené ustanovením § 240 odst. 1 o.s.ř. Skutečností totiž je, že ač odvolací soud napadeným rozsudkem přezkoumával rozsudek soudu prvního stupně, který byl vydán ještě přede dnem účinnosti novely o.s.ř. provedené zákonem č. 30/2000 Sb., a ač tedy měl s ohledem na část dvanáctou hlavu I. bod 15 zákona č. 30/2000 Sb. postupovat podle dosavadních právních předpisů, z napadeného rozhodnutí vyplývá, že věc projednal a rozhodl podle znění o.s.ř. účinného již od 1. 1. 2001. Tomu odpovídá i poučení o dvouměsíční dovolací lhůtě připojené k napadenému rozhodnutí. Za tohoto stavu dovolacímu soudu nezbylo, než s ohledem na ustanovení části dvanácté hlavy I. bodu 17 zákona č. 30/2000 Sb. věc projednat podle znění tohoto procesního předpisu účinného po 1. 1. 2001. Proto i podle tohoto znění o.s.ř. bylo posouzeno dodržení lhůty k podání dovolání.

Dovolací soud pak dále uvážil, že podané dovolání je charakterizováno obsahovými i formálními znaky požadovanými ustanovením § 241a odst. 1 o.s.ř. Dovolání vychází z dovolacího důvodu podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. (který odpovídá výslovně zmíněnému dovolacímu důvodu podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř. ve znění do účinnosti novely provedené zákonem č. 30/2000 Sb.). Opírá se o případ přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř.

Dovolací soud poté přezkoumal napadený rozsudek Vrchního soudu v Praze v souladu s ustanovením § 242 odst. 1 až 3 o.s.ř. a dospěl k závěru, že dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu nelze z hlediska výtek obsažených v dovolání žalobců v uvedeném měnicím výroku ve věci samé považovat za správné (§ 243b odst. 2 o.s.ř.).

Z ustanovení § 242 o.s.ř. vyplývá, že právní úprava institutu dovolání obecně vychází ze zásady vázanosti dovolacího soudu rozsahem dovolacího návrhu. Dovolací soud je přitom vázán nejen rozsahem dovolacího návrhu, ale i uplatněným dovolacím důvodem. Současně je však v případech, je-li dovolání přípustné, povinen přihlídnout i k vadám uvedeným v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a to i tehdy, když nebyly uplatněny v dovolání. Tyto vady však z obsahu spisu seznány nebyly. Opačná je však situace v případě výtek uplatněných v dovolání žalobkyň. Jak již bylo uvedeno, dovolatelky uplatňují dovolací důvod ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. Tento dovolací důvod reaguje na případy, kdy dovoláním napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, t.j. je poznamenáno nesprávným právním posouzením. Jde tedy o omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav. O takový případ jde tehdy, pokud soud buď použije jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo jestliže sice aplikoval správný právní předpis, avšak nesprávně jej vyložil. Přitom nesprávné právní posouzení věci může být způsobitelným dovolacím důvodem jen tehdy, bylo-li rozhodující pro výrok rozhodnutí odvolacího soudu.

Jak již bylo naznačeno, soudy obou stupňů podanou žalobu posuzovaly s přihlídnutím k ustanovení § 11 násl. o.z.

Ke vzniku občanskoprávních sankcí za nemajetkovou újmu způsobenou neoprávněným zásahem do osobnosti fyzické osoby podle § 13 o.z. musí být splněny tyto hmotněprávní předpoklady: a) existence zásahu, který je objektivně způsobilý vyvolat nemajetkovou újmu, spočívající buď v porušení, či jen v ohrožení osobnosti fyzické osoby v její fyzické a morální integritě, b) neoprávněnost (protiprávnost) tohoto zásahu a konečně c) existence příčinné souvislosti mezi zásahem a neoprávněností tohoto zásahu. Subjekty odpovědnými za takový zásah mohou být buď fyzické osoby nebo osoby právnické. V případě, že za zásah odpovídá právnická osoba, obecně se vychází z toho, že byl-li zásah do osobnosti způsoben někým, kdo byl použit právnickou osobou k realizaci činnosti této právnické osoby, postihují občanskoprávní sankce podle § 13 o.z. samotnou právnickou osobu, a to při analogickém užití ustanovení § 420 odst. 2 o.z. ve spojení s § 853 o.z. Tato eventualita, která již byla v rámci rozhodovací činnosti soudů judikována, však není možností při určení odpovědného subjektu za zásah proti osobnosti fyzické osoby výlučnou. Skutečností je, že odpovědnost za zásah proti osobnosti fyzické osoby není odpovědností za zavinění, ale je odpovědností objektivní. Při existenci zásahu a jeho současném posouzení jako zásahu neoprávněného, je tak třeba vymezit především odpovědný subjekt za tento zásah. Je nepochybné, že jako zvláštní skupinu případů zásahů do osobnostních práv fyzických osob je třeba vymezit ty, kdy k takovému zásahu dojde v souvislosti s provozem dopravních prostředků. Zde občanský zákoník, pokud v této souvislosti upravuje předpoklady náhrady škody, vymezuje odpovědnost provozovatele motorového vozidla jako případ zvláštní odpovědnosti za škodu (§ 427 násl. o.z.).

Je-li třeba připustit při určení odpovědné osoby za nemajetkovou újmu, již utrpěla na své osobnosti fyzická osoba, analogické užití § 420 odst. 2 o.z., neexistuje, podle názoru dovolacího soudu, argument, který by vylučoval analogické užití § 427 násl. o.z. při určení odpovědné osoby za zásah proti osobnosti fyzické osoby vyvolaný zvláštní povahou provozu dopravních prostředků. Obdobně jako v případě úvahy, že za škodu způsobenou tímto provozem odpovídá provozovatel vozidla, je třeba vycházet z toho, že za nemajetkovou újmu, způsobenou osobnosti fyzické osoby tímto provozem, analogicky nutně odpovídá též tento provozovatel. Takto pak zbývá posoudit, kdo v konkrétním případě byl provozovatelem dopravního prostředku, za kterého je třeba obecně pokládat toho, kdo má trvalou možnost právní a faktické dispozice s vozidlem. Není zde proto podstatné a významné, pokud provozovatel vozidla byl nebo nebyl vlastním fyzickým původcem zásahu (přesněji řečeno původcem mechanismu, kterým byl zásah proti osobnosti fyzické osoby způsoben).

Je tedy zřejmé, že danou otázku odvolací soud neposoudil vyloženým způsobem. Dovoláním napadené rozhodnutí Vrchního soudu v Praze tedy nelze z uvedených důvodů v dovoláním napadeném výroku pokládat za správné (§ 243b odst. 2 o.s.ř.). Nejvyšší soud České republiky proto rozhodnutí v této části, včetně souvisejících výroků zrušil a vrátil věc uvedenému soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 o.s.ř.). K projednání věci nebylo nařízeno jednání (§ 243a odst. 1 o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ušlý zisk](#)
- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Poučení účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)